

OTOFATURA EKONOMİK VE TEKNOLOJİK GELİŞMELER DOĞRULTUSUNDA TİCARİ FATURANIN YENİ BİR UYGULAMASI

Engin YARBAŞI*

Özet

Son on yıllarda dünya ekonomisindeki gelişmeler küçük esnafın silinmesine buna karşılık daha büyük hacimli, tüketicilerin gereksinimlerinin olabildiğince fazlasını karşılayacak işyerlerinin oluşumuna yol açmaktadır. Bu tür işyerlerinin en önemli sorunu ise, sermaye olarak ortaya çıkmaktadır. Böylesine çeşitli böylesine geniş yelpazedeki malları satın alıp sergilemek perakendeci açısından, çok sayıdaki perakendeciye mallarını satarak sergilenmesini sağlamak üretici açısından olanaksız hale gelmektedir.

Ekonomik sorunlara ekonomik çözüm bulunan günümüz ortamında sonuç konsinye teslim satış sistemi olarak ortaya çıkmıştır, böylece mallar satıldıkça tahsil yoluna gidilecek ve mali olarak hiç kimse zorlanmamış olacaktır. Konsinye mal tesliminin depolama, bozulma, teslim ve ödemeler gibi çeşitli sorunlarının yanısıra makalede ele alacağımız açıdan bir diğer sorunu, üretici tarafından satış faaliyetlerinin takip edilememesi ve sonuçta hem stok takibi hem tahsilat beklentisi açısından belirsizlik olmaktadır. Bunun için çözüm İngilizce **Self-Billing**, Fransızca **Autofacturation**, Almanca **Selbstfakturierung** olarak adlandırılan ve alıcının, önceden yapılmış bir anlaşma çerçevesinde, satmış olduğu malların alış faturasını kendine satıcı adına düzenleyeceği fatura ya da bu makalede kullanacağımız en uygun olacağını düşündüğümüz adıyla **Otofatura** kavramıdır. Bu kavram henüz Türkiye’de yürürlükte olmamakla birlikte yakın bir gelecekte mevzuatımıza gireceğine inanmaktayız.

Anahtar kelimeler: Fatura, Katma Değer Vergisi, Otofatura.

SELF-BILL, A NEW APPLICATION OF COMMERCIAL INVOICE AS A RESULT OF ECONOMIC AND TECHNOLOGICAL PROGRESS

Abstract

The progress of the world economy in the last decades brought the deletion of the small and medium sized enterprises and the rise of the bigger ones in order to satisfy the consumers as much as possible.

* Yeditepe Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Finans Bölümü, Öğretim Üyesi, Doç.Dr.

These businesses face another giant problem which is to hold enough capital, that means the merchant who has to buy big quantities of many types of goods would need an enormous capital and the problem of the producer is having to sell his products to as many as possible retailers.

The solution of these problems appear to be sending on consignment or collection on sale - so nobody would have capital insufficiency pressure. The next problem on behalf of the producer is to watch the sale of the goods for inventory control and also for cash inflow expectation. The last solution here becomes the Self-Billing in English or **Autofacturation** in French or **Selbstfakturierung** in German which means the buyer issues bill of the goods sold himself on behalf of the producer and send one copy to the producer. this application is not valid in turkey yet but we believe it will take its place among rules and legislations soon.

Keywords: Invoice, Value Added Tax, Self-Billing.

I. GİRİŞ

Ticaret yaşamının günümüzde ulaştığı hız ve rekabetin boyutlarının sürekli artışı sayısız yenilikleri de beraberinde getirmektedir. Bu yeniliklerden biri de ticari ilişkilerin en önemli belgesi olan faturalama sistemleri üzerinde olmaktadır. Ülkemiz mevzuatında fatura kavramı Vergi Usul Kanunu Madde 229 içerisinde tanımlanmakta, Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanunu kapsamında da kullanımı ile ilgili açıklamalar bulunmaktadır.

Vergi Usul Kanunu’umuzda fatura, “*Satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır*” [1] şeklinde tanımlanmıştır.

Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde fatura kavramı Katma Değer Vergisi uygulaması olup olmamasına bağlı olarak farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. AB üyesi ülkelerde Avrupa Birliği Konseyi Direktifleri ile tekdüzen fatura düzeni kurulmuş, burada fatura tanımı yapıldıktan sonra içermesi gereken bilgiler ve Katma Değer Vergisi ile ilgili konular tanımlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde ise Katma Değer Vergisi uygulanmadığı için yalnızca düzenleneceği ortam belirlenmiş ve içermesi gereken bilgiler düzenlenmiştir.

Faturalamanın genel olarak bu anlamı devam etmekle birlikte, teknolojik gelişmelere paralel olarak düzenleme şeklinde ya da ticaretin hacmine bağlı olarak düzenleyecek kişiler açısından değişiklikler göstermeye devam etmektedir. Bu gelişmelerin sonucunda fatura yazılı belge olarak düzenlenmekten çok elektronik ortamda düzenlenmekte, ayrıca tanımına ters bir şekilde alıcı kendine satıcı adına fatura düzenleyebilmektedir.

Bu çalışma kapsamında, kendine fatura anlamında bir çalışma olan ve çoğu ekonomide yürürlükte olan **Self-Bill** uygulamasının, Fransız mevzuatında kullanılan adının “**Autofacture**” bize daha uygun görünmesi nedeniyle, “**Otofatura**” adı altında ülkemiz ekonomisindeki alması muhtemel yer irdelenecektir.

II. TÜRK MEVZUATINDA FATURA KULLANIMI VE YASAL DÜZENLEMELER

Faturalar ticari ilişkilerde her zaman başrol oynamış bir çeşit ticari belgelerdir. Genel tanımına uygun olarak fatura, satıcının teslim ettiği bir mal ya da yaptığı bir iş ile ilgili olarak alıcıya düzenlediği ve alıcının borcunu gösteren bir belge olarak ifade edilmektedir. Gerçekte faturada bulunması gereken bilgilere bakıldığında bu ifadelerden daha fazlası olduğu görülmektedir.

II.1. Vergi Usul Kanunu Kapsamında Fatura

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'muzun 229. Maddesinde "Fatura ve fatura yerine geçen vesikalar" başlığı altında faturanın tanımını yapmıştır, buna göre fatura;

"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır" şeklinde tanımlanmıştır.

Kanununun 230. maddesinde ise faturanın içermesi gereken asgari bilgiler tanımlanmıştır, bu bilgiler[2]:

"Faturada en az aşağıdaki bilgiler bulunur:

- *Faturanın düzenlenme tarihi seri ve sıra numarası;*
- *Faturayı düzenleyeninin adı, varsa ticaret unvanı, iş adresi, bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarası;*
- *Müşterinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap numarası;*
- *Malın veya işin nevi, miktarı, fiyatı ve tutarı;*
- *5. (Değişik : 4/12/1985 - 3239/19 md.) Satılan malların teslim tarihi ve irsaliye numarası, (Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıttırıldığı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından taşınması veya taşıttırılması halinde alıcının taşınan veya taşıttırılan mallar için sevk irsaliyesi düzenlemesi ve taşıtta bulundurulması şarttır."*

Buradan anlaşılacağı üzere, fatura müşterinin borçlandığı tutarı gösteren bir belgedir, ancak bunun yanında düzenlenmesi zorunlu olan irsaliyenin ayrı ya da irsaliyeli fatura adı altında birleşik olarak düzenlenmesi zorunluluğu ile teslim edilen malı da detaylı olarak göstermektedir. İrsaliye hem Maliye açısından denetim için hem de teslim edilen malların detaylı dökümünü içermesi nedeniyle bir anlamda alıcı işletme için stok takibi amacıyla kullanılabilir. Aynı zamanda alıcı ve satıcı arasındaki anlaşmazlıklarda miktar yönünden en önemli belgedir.

II.2. Katma Değer Vergisi Kapsamında Fatura

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu faturayı 5. Kısımda VUK'ye atıf vererek tanımlamıştır.

“Fatura ve benzeri vesika düzenlenmesi:

Madde 53 – Bu Kanunda geçen fatura ve benzeri vesikalar tabiri Vergi Usul Kanununda düzenlenen vesikaları ifade eder.”

Kanun genel olarak faturalarda belirtilmesi gereken Katma Değer Vergisi'ni tanımlamıştır. Kanunun içeriğinde vergiyi doğuran olay aşağıdaki gibi belirlenmiştir[3].

“Vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi:

Madde 10 – Vergiyi Doğuran Olay:

a) *Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde, malın teslimi veya hizmetin yapılması,”*

Şeklinde belirtilen ve aynı maddenin devamında kanun kapsamına giren tüm teslim ve hizmetler sayılarak düzenlenen her faturada Katma Değer Vergisi eklenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

II.3. 397 Sıra No.lu VUK Tebliği Kapsamında E-Fatura

Dünyamız 1950'li yıllardan sonra ve özellikle de 1980'li yıllarda hem siyasi hem ekonomik alanda küreselleşme adı verilen bir bütünleşme sürecine girmiştir. Ekonomik tarafından bakıldığında uluslararası ticaretin liberalleşmesi sonucunda ortaya çıkan genel müşteri potansiyeline bağlı olarak ürün çeşitlenmesine gidilmiş, ürünlerin yaşam süresi kısalmış, maliyetler düşmüş, alım gücü artmış ve tüm bunların sonucunda ticaret hacmi çok büyük oranda hızlanmıştır.

Böyle bir ortamda, devletler, yatırımcılar, kredi verenler gibi farklı grupların farklı biçimlerde artan oranlarda bilgi ve rapor gereksinimleri ortaya çıkmıştır. Bu da geleneksel düzende bir yandan çok yüksek düzeyde kâğıt israfına, diğer yandan da kâğıt raporların gerekli kişi ve kurumlara ulaştırılması ve açıklanması için gereken zaman kayıplarına ve hatta bilgi kayıplarına neden olacaktı. Aynı süreçte aynı hızla gelişen bilgi işlem ve iletişim teknolojileri ile birlikte **Kâğıtsız Ofisler** kurmak amacı ile birlikte belge düzeninin elektronik ortama aktarılmasına geçilmiş ve bilginin hem çevresel, hem hızlı, hem güvenilir biçimde kullanılması sağlanmıştır.

Kâğıtsız Ofis kavramı 1960'lı yılların ortalarında ortaya çıkmış ve 1964 yılında IBM 2260 gibi görüntülü terminallerin yayılmaya başlaması ile birlikte demiryolları ya da havayolları gibi sektörlerdeki bazı firmalar sipariş emri ve fatura gibi belgeleri kendi aralarında kurdukları elektronik hatlar üzerinden ticari ilişkilerini elektronik ortamda gerçekleştirmeye başlamışlardır. Ancak henüz ortada yaygın olarak kullanılacak bir elektronik veri değişim sisteminin olmayışı, her firmanın kendine ait sistem kurması iletişimin sağlıklı yürümemesine

neden olmuştur. Bu noktada Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü (American National Standards Institute) bünyesinde kurulan Akredite Standartlar Komitesi X12 (Accredited Standards Committee X12) elektronik veri değişim sistemi standartları oluşturmak üzere harekete geçmiştir.

Farklı grupların veri değişiminde standart ortam sağlanması için, günümüzde üç temel EDI (Electronic Data Interchange – Elektronik Veri Değişimi) standart seti bulunmakta olup, bu standartlar belge ve formların değişimi için gerekli formatları, karakter setlerini ve veri unsurlarını tanımlamaktadır. Bu standartların uygulama alanı bulmasıyla birlikte 1940’lı yıllarda askeri lojistik alanında başlayan elektronik ortamda veri iletişimi 1980’li yıllarda kişiler ya da kurumlar arasında ucuz, güvenilir ve stoklanabilir bilgi değişimine olanak sağlamış ve inceleme konumuz olan firmalar arasında (B2B – B2C) elektronik ortamda belge transferleri pratik hale gelmiştir.

Türkiye’de bu gelişmelerden uzak kalamamış, 1998 yılında Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kararıyla, Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın başkanlığında ülkemizde elektronik ticaretin yaygınlaştırılması amacıyla Elektronik Ticaret Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Kurul, varlığını 2002/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile “E-Türkiye” ile ilgili çalışmaların koordinasyonu, yürütülmesi ve kurumsal altyapının oluşturulmasına yönelik tüm faaliyetlerin Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı bünyesinde toplanmasına kadar sürdürmüştür[4].

Ülkemiz ticaret ve vergi mevzuatında elektronik kavramı 1991 yılında VUK’ye eklenen “**Elektronik Cihazla veya Tayin Olunacak Usulle Belge Düzenleme**” başlığı altında Mükerrer 242. madde ile Ödeme Kaydedici Cihazların gündeme gelmesiyle başlamıştır. Maddenin ilk hali aşağıdaki gibidir:

“Elektronik ortamdaki kayıtlar ve elektronik cihazla belge düzenleme:

Mükerrer Madde 242 – (Ek: 28/8/1991 - 3762/3 md.)

1.Maliye ve Gümrük Bakanlığı; mükelleflere, niteliklerini belirlediği elektronik cihazları kullanırmak suretiyle belge düzenlettirmeye ve kullanılacak özel cihazlardan çıkarılan pulları belgelere ekletmeye yetkilidir. Elektronik cihazlarla düzenlenen belgeler ile özel cihazlardan çıkarılan pulları ihtiva eden belgeler bu Kanun hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş belge hükmündedir.”

VUK’nin 242. maddesi ile ilgili olarak 2001 yılında yayımlanan 4731 Sayılı kanunla üç yeni kavram girmiştir, bunlar;

- “(Ek: 28/12/2001-4731/4 md.) **Elektronik defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak bu Kanuna göre tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünüdür.**”

- “(Ek: 28/12/2001-4731/4 md.) Elektronik belge, şekil hükümlerinden bağımsız olarak bu Kanuna göre düzenlenmesi zorunlu olan belgelerde yer alan bilgileri içeren elektronik kayıtlar bütünüdür.”
- “(Ek: 28/12/2001-4731/4 md.) Elektronik kayıt, elektronik ortamda tutulan ve elektronik defter ve belgeleri oluşturan, elektronik yöntemlerle erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük bilgi ögesini ifade eder.”

Bu kanun maddesiyle elektronik defter, elektronik belge ve elektronik kayıt kavramları vergi kanunlarımızda yerini almış olmaktadır. Aynı kanun maddesine 2008 yılında eklenen 5766 Sayılı kanunun 17. maddesinde elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması ve düzenlenmesi, bu kapsamdaki işlerde kullanılacak elektronik imza ile ilgili usul ve esasları belirlemeye, Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Maddenin son paragrafında [5] elektronik bilgilerin Maliye Bakanlığı ya da özel hukuk tüzel kişiliğe sahip bir şirkette saklanması ve uyulacak format ve standartlar ve elektronik imza gibi uygulamanın çalışma şekli detaylı olarak tanımlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu’na bağlı olarak 2010 yılında yayımlanan ve yürürlüğe giren VUK 397 Sayılı Tebliğde faturanın elektronik belge olarak düzenlenmesi, müşteriye elektronik olarak iletilmesi ve elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesine ilişkin düzenlemeler yer almıştır. Bu tebliğde anonim ve limited şirketlerin isterlerse elektronik fatura uygulamasından yararlanabilecekleri ayrıca elektronik faturanın (E-Fatura) yeni bir belge olmadığı, yazılı fatura ile aynı hukuki niteliklere sahip olduğu da belirtilmiştir. 2012 yılında yayımlanan 416 sayılı tebliğde uygulamadan yararlanma hakkı gerçek kişilere de tanınmıştır. Günümüzde, VUK Genel Tebliği 421 kapsamında bazı sektörlerin ya da satış hacmi belirli bir düzeyin üzerinde olan kişi ya da kurumların E-fatura uygulamaları seçimli olmaktan çıkarılarak zorunlu hale getirilmiştir. Bir e-fatura örneği aşağıda örnek olarak gösterilmiştir.

III. OTOFATURA (SELF-BILLING)

Zaman içerisinde ürün yapısının değişmesi, maliyetlerin düşmesine, ürün çeşitliliğinin artmasına ve müşteri yelpazesinin genişlemesine neden olmasının yanısıra bu kadar farklı ürünü alıcıya ulaştırma, tanıtma, teslim etme gibi sorunların da ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Günümüz ekonomi dünyasında “**Organize Perakende**” olarak adlandırılan, eskiden küçük dükkânlardan oluşan ticari hayatın modern ve büyük işletmelere geçişi, gelişmiş ekonomiler ile birlikte ülkemizde de büyük bir hızla devam etmektedir. Perakende sektörünün 2015 yılı hacminin dünya çapında 22 trilyon USD ülkemizde de 421 milyar USD tutarlara ulaşacağı öngörülmektedir[6].

Sektörün bu boyutlara ulaşması ile birlikte uzun süredir beklenen yasal düzenleme 2015 yılında “**Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun**”un yürürlüğe girmesi ile sonuçlanmıştır. Söz konusu kanunda perakende satış ile büyük çaplı ekonomik birimlerin tanımı,

Bu tür büyük mağazalar çok sayıdaki üreticinin çeşitli ürünlerini bir çatı altında stoklamakta, sergilemekte, duyurmakta ve perakende bazda satmaktadırlar. Bu şekilde binlere ve bazı mağazalarda onbinlere varan sayıdaki ürünün stok takibi, alım kararları ve üreticilere ödemesi gelişmiş düzeyde yazılım ve denetim sistemleri gerektirmektedir. Burada dikkat çeken nokta bu çaptaki bir ürün stoğunun mağaza tarafından toptan satın alınıp perakende satımının yapılabilme olasılığıdır, finansal açıdan bakıldığında bu da çok düşük bir olasılık olarak ortaya çıkmaktadır.

General Motors firması 1994 yılında ayda 1,5 milyon fatura kesme düzeyine gelmesi üzerine Geliştirilmiş Belge Düzeni şeklinde türkçe'ye çevirebileceğimiz (Evaluated Receipt Settlement – ERS) [8] adı altında bir yeni faturalandırma düzeni geliştirmiştir. Buna göre General Motors, alıcılarını bilgilendirmek üzere güncel bir fiyat kataloğu ve satış şartlarını içeren sözleşme hazırlamış olup bu yeni sözleşmeye göre alıcılar General Motors firmasının kendilerine sevkettiği siparişlerinin beraberinde fatura kesmemesini kabul etmekteydiler. Buna karşılık alıcılar siparişini verdikleri mallarının kontrolünü yapıp teslim aldıktan sonra alıcıların sistemlerinde otomatikman satıcı firma yani General Motors adına fatura düzenlenmekte ve General Motors firmasına gönderilmekteydi. Bu şekilde General Motors sevkiyat ve fatura hatalarını ortadan kaldırmayı planlamış ve bu sistemi geliştirerek devam ettirmiştir. Günümüzde kullanılan EDI sisteminin temeli Geliştirilmiş Belge Düzeni adı altında başlayan General Motors firmasının kâğıt tüketimini azaltmak ve gereksiz işleri ortadan kaldırarak maliyet ve zaman tasarrufu yapmayı amaçlayan bu sisteme dayanmaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere ticari belge ve kayıtlar Elektronik Veri Transferi seti aracılığı ile elektronik ortamda düzenlenebilmekte ve saklanabilmektedir. Ancak General Motors ile başlayan ve gelişmiş ekonomilerde elektronik veri transferi sayesinde yararlanılan bir uygulama henüz ülkemiz mevzuatında bulunmamakta ve sözünü ettiğimiz perakende ekonomik birimler için mevcut sorunlar devam etmektedir.

Perakendecilerin en büyük güçlüğü, satın alarak satmak zorunda oldukları çok geniş olan ürün yelpazesini finansal açıdan karşılayabilmektir. Tedarikçiler açısından en büyük güçlük ise malını son tüketicinin görebileceği çok sayıdaki perakende işletmenin raflarında bulundurmak üzere satabilmektir. Ekonomik olarak her iki taraf için de zor olan bu şartlarda perakende sektörü tedarikçilerin de elini taşın altına sokmasını yani perakende işletmelerde raftaki mal satıldıkça ödeme yapılması konusunu tartışmaktadır[9].

Ülkemiz ekonomisinde sorun konsinye satış şeklinde çözümlenebilmektedir. Yani tedarikçi mallarını perakende işletmelerinin raflarında bulundurulması için konsinye satış olarak teslim etmekte, önceden kararlaştırılan belirli bir sürenin sonunda satılmış olanların bedellerini tahsil etmekte satılmayanları geri almaktadır. Sistem iki tarafı da finansal açıdan rahatlatmakla birlikte hem ödemelerde perakendecinin keyfine bağlı olduğu için gecikmelere neden olmakta hem de stok takibi perakende işletmede olduğundan malın dönüş hızının takibi ya da finansal planlama açısından tedarikçileri zor durumda bırakabilmektedir.

Gelişmiş ülke ekonomilerindeki çözüm, perakende firmaların elektronik veri transferi yazılımında bir ek modül geliştirerek kasada satışı yapılan malların tüketiciye faturası kesildikten sonra tedarikçi firma adına perakendeci firmaya giriş faturası “**Otofatura - Self-Bill**” düzenlenmesidir.

AB üye ülkeleri arasında KDV ile ilgili olarak düzenlenen direktiflerde faturanın kapsamı içerisinde “**Self-Billing – Otofatura, müşterinin kendine satıcı adına fatura düzenlemesi**” ifadesi bulunmaktadır. Söz konusu uygulama özellikle büyük perakendeciler sektöründe olduğu gibi tedarikçiler ile alıcılar arasında çok hareketli bir faturalaşma olduğu durumlarda kâğıt, zaman ve ödemeler açısından önemli olmaktadır.

III.1. Otofatura Uygulamasının Yarar ve Sakıncaları

Uygulamanın alıcı ve tedarikçiler açısından yarar ve sakıncaları şöyledir;

a) Alıcı açısından yararları;

- Faturalar elektronik ortamda ve kullanılan programa bağlı olarak tanımlanmış uygun zaman ve ortamlarda otomatik olarak düzenleneceği için hem maliyet hem zaman açısından tasarruf sağlayacaktır,
- Faturalar alıcı firma tarafından düzenlenmiş olacağı için faturalar standart olacak, hem kayıt hem kontrol işlemlerinde kolaylık sağlayacaktır,
- Sipariş verme işlemi ve verilen sipariş ile teslim edilmiş malların kontrol edilmesi, farklılıklar var ise yönetilmesi gibi işlemler ortadan kalkacaktır,
- Alıcının tedarikçiye düzenlemiş olduğu fatura kadar ödeme yapmak zorunda olacağı için finansman sıkıntısı çekmeyecektir.

b) Satıcı açısından yararları;

- Fatura düzenlemek zorunda olmaması nedeniyle maliyet ve zaman tasarrufu sağlayacaktır,
- Sözleşmeye bağlı olarak alıcıdan düzenli fatura gelişi nedeniyle, alıcı firmanın raflarındaki satışı yapılmamış malların takibi hem stok kontrolü hem de malların satış hızı takibi için yararlı olacaktır,
- Faturanın alıcı tarafından düzenlenmesi nedeniyle Katma Değer Vergisi hesaplaması da alıcı tarafından gerçekleştirilecektir,
- Sözleşmeye bağlı olarak düzenlenmiş faturaların tahsilatı da sözleşme uyarınca yapılabacağından nakit bütçesi öngörülebilir.

- c) Uygulamanın her iki taraf için sorunlu alanları da şunlardır;
- Katma Değer Vergisi indirimi yapabilmek için hesapların doğruluğunu sorumluluğu alıcı firmada olacağından vergiye tabi işlemlerin takibi gerekecektir,
  - Düzenli ve doğru düzenlenmiş çok sayıda fatura düzenlenmesi gerekeceğinden sağlam bir elektronik veri sistemi gerekecektir,
  - Sözleşmelerin şartlarının aksamadan devam ediyor olmasının sorumluluğu alıcı firmanın üzerindedir, sözleşme bir şekilde sona ermiş olduğu durumlarda sonradan düzenlenmiş faturaların Katma Değer Vergisi indirim konusu yapılamayacaktır.

III.2. Sözleşme Şartları ve Örnek Sözleşme

Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında geçerli olmak üzere düzenlenen mevzuat kapsamında tedarikçi ve alıcı arasında imzalanması zorunlu olan sözleşmede bulunması gereken bilgiler aşağıdaki gibi belirlenmiş [10] yine de her üye ülkenin ayrıca özel şartlar ekleyebileceği belirtilmiştir.

Genel şartlar şunlardır;

- Alıcının tedarikçi firma adına kendine fatura keserek bir suretinin tedarikçi firmaya gönderilmesini kabul şerhi,
- Sözleşme kapsamındaki mal ve hizmetler ile ilgili olarak tedarikçinin (alıcı tarafından fatura kesilmiş olacağı için) fatura kesmeyeceğinin onayı,
- Sözleşmenin bitiş tarihi (bir takvim yılı gibi bir süre olabileceği gibi bir iş kontratının bitiş tarihi de olabilir),
- Tedarikçi firmanın Katma Değer Vergisi sorumluluğunun sona ermesi, yeni bir sorumluluk tesis etmesi ya da firmanın kısmen ya da tamamen devretmesi gibi durumlarda derhal alıcı firmayı bilgilendireceği taahhüdü,
- Alıcının fatura kesme işlemini işletme dışından üçüncü bir tarafa fason yaptırma eğilimi olması durumunda gerekli bilgilerin tedarikçi firmaya bildirileceği, şeklindedir.

Aşağıda bir sözleşme örneği verilmiştir:

OTOFATURA SÖZLEŞMESİ	
İşbu sözleşme aşağıda unvanları, adresleri ve KDV Hesap no. ları yazılı firmalar arasında düzenlenmiş bir Otofatura (Self-Bill) sözleşmesidir.	
ALICI FİRMA UNVANI: (SELF-BILLER)	KDV NO.:
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
SATICI FİRMA UNVANI: (SELF-BILLEE)	KDV NO.:
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Otofatura kesecek alıcı firma (self-biller):	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Satıcı firma tarafından (Self-billee) .... / ..... tarihine kadar teslim edilmiş bulunan tüm ürünler için satıcı adına fatura kesmeyi, 2. Yasal bir faturada satıcı firma ile ilgili olarak bulunması gereken satıcı firmanın adı, adresi, KDV hesap numarası ve diğer gerekli tüm bilgileri bulunduracağını, 3. KDV hesap numarası değiştiği takdirde yeni bir ters fatura sözleşmesi yapmayı, 4. Ters faturayı outsourcing şeklinde bir dış kaynakta üçüncü kişilere düzenlemesi durumunda satıcı firmayı derhal bilgilendirmeyi 	
Kabul eder.	
Satıcı firma (self-billee):	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Alıcı firma tarafından kendi adına .... / ..... tarihine kadar kesilecek faturaların kendi faturası yerine geçeceğini, 2. Bu sözleşme kapsamındaki işler için sözleşme süresince alıcı firmaya fatura düzenlemeyi, 3. Aşağıda belirtilen olaylardan biri gerçekleştiğinde derhal alıcı firmayı uyarmayı: <ol style="list-style-type: none"> a. KDV hesap numarası değişmesi durumunda, b. KDV sorumluluğunun sona ermesi durumunda c. İşletmenin tamamen ya da kısmen satılması ya da devredilmesi durumunda, 	
Kabul eder.	
Alıcı Firma (Self-Biller) İmza	Satıcı Firma (Self-Billee) İmza
Tarih	Tarih

Şekil 2. HM Revenue & Customs, VAT Notice 700/62: Self Billing, September 9, 2014.

III.3. Otofatura Şartları ve Örneği

Otofaturanın özelliği daha önce de belirtildiği gibi alıcının satıcı adına kendine düzenliyor olmasıdır. Fatura içeriğinde olması gereken en önemli nokta da otofaturanın diğer faturalara karışması riskine karşılık yazılması gerekli uyarılardır.

Bir ticari belge olarak faturanın tepesinde “Fatura” ibaresinin bulunması zorunludur, otofaturada ise “OTOFATURA” ibaresinin bulunması zorunludur. Ayrıca faturada bulunan KDV konusunda hata yapılmasını engellemek amacıyla faturanın altına “İşbu fatura satış faturanız olması nedeniyle fatura kapsamındaki Katma Değer Vergisi tutarının tarafınızca Hesaplanan KDV hesabına kaydedilmesi gerekmektedir” yazılması gerekli görülmektedir[11].

uygulamasının da yayılması ile birlikte, mali denetim açısından da kontrol altına alınmış bulunmaktadır.

Bu ortamda önemli olanın vergi yasaları karşısında faturanın zamanında, doğru ve yasaların zorunlu kıldığı unsurları içerecek şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Yasalarda faturanın mali satan ya da işi yapan tarafından alıcıya düzenlenen ticari belge olarak tanımlanmasına karşın aynı belgenin alıcı tarafından aynı şartları sağlayacak şekilde düzenlenmesinde, muhasebe kayıt düzeni açısından bir değişiklik olmaması nedeniyle, bir sorun bulunmamaktadır.

Bu gelişmeler ışığında AB üyesi olma yolunda ilerleyen ülkemizde de, diğer üye ülkelerin vergi mevzuatlarına girmiş bulunan, faturanın alıcı tarafından satıcı-tedarikçi adına kendine düzenleyerek suretini satıcı-tedarikçiye göndermesi uygulamasının bizim vergi mevzuatımıza girmesinin ekonomimizdeki bazı sektörlerin hem para ve zamandan tasarruf etmesini hem de finansal planlama açısından yarar sağlayacağına inanmaktayız. Söz konusu düzenleme VUK 229. madde kapsamında fatura tanımına yapılacak, “*gerekli ortamlarda şartlara bağlı olarak alıcı, satıcı adına kendine fatura kesebilir*” şeklinde bir ek maddeden ibarettir.

Yararlanılan Kaynaklar

- [1] 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, Md.229
- [2] 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, Md.230
- [3] 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi, Md.10
- [4] T.C. Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Ülkemizde Bilgi Toplumu Dönüşüm
- [5] 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, Ek: 28/12/2001-4731/4 md.; Değişik: 4/6/2008-5766/17 md.
- [6] Perakende Sektörünün Yükselişi Devam Ediyor, Gözde Sevilmiş, İzmir Ticaret Odası, Ar-Ge Bülten, 2014 Ocak
- [7] 6585 Sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Kabul Tarihi 14.1.2015
- [8] What is Evaluated Receipt Settlement?, Mike Johnston , North Carolina State University, SCRS, October 14,2004
- [9] Satıştan Ödemeye Varmısınız, Ercüment Tunçalp, <http://perakendegunlugu.com/2012/09/14/satistan-odemeye-var-misiniz-ercument-tuncalp/18.1.2016>
- [10] http://findlaw.co.uk/law/small_business/business_tax/vat/self_billing_and_vat/18977.html, 19.1.2016
- [11] <https://www.gov.uk/government/publications/vat-notice-70062-self-billing/vat-notice-70062-self-billing#rules-for-self-billers>, 19.1.2016

Engin Yarbaşı – engin.yarbasi@yeditepe.edu.tr

Associate Professor Engin Yarbaşı received BA in Business Administration and PhD in Accounting and Finance from Marmara University Social Sciences Institute. He is currently employed as a faculty member in the Department of International Trade and Business Management at Yeditepe University. He teaches Financial Accounting, Cost Accounting, Managerial Accounting at both the undergraduate and graduate levels. He is a member of Istanbul Chamber of Certified Public Accountants. His research interests include International Financial Reporting Standards, Auditing Standards and Cost Standards.